

Tematiskā darbnīca

TELPISKĀ ATTĪSTĪBA UN APKĀRTĒJĀ VIDE

Diskusijas materiāls

Latvijas vieta Baltijas jūras piekrastē ir svarīgs valsts telpiskās attīstības priekšnoteikums, kas vēsturiski ietekmējis apdzīvotības, satiksmes un ekonomisko aktivitāšu izvietojumu. Latvijai raksturīga apdzīvojuma un satiksmes infrastruktūras lineāri koncentriska, uz galvaspilsētu orientēta centrnieciskā struktūra, kas izceļ Rīgas īpašo lomu valsts telpiskajā attīstībā. Dabas vērtību teritorijas koncentrējas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē, lielākajos meža masīvos valsts rietumu un ziemeļaustrumu daļā, lielo upju ielejās, Austrumlatvijas zemienē un augstieņu teritorijās. Apdzīvojuma, satiksmes un dabas teritorijas, cita citu papildinot, veido vienotu Latvijas telpisko struktūru. Latvijas dabas kapitāla – apkārtējās vides un bioloģiskās daudzveidības – saglabāšana un ilgtspējīga apsaimniekošana jāveido tā, lai dabas sniegtie „ekosistēmas pakalpojumi” būtu pieejami arī nākamajām paaudzēm.

Telpiski un funkcionāli centriskais Latvijas teritorijas izkārtojums pastāv līdz ar pamatos sektoriālu valsts attīstības pārvaldību. Esošajā vienmērīgi izkliedētā apdzīvoto vietu tīklā ir augsta nevienlīdzība attīstības un izaugsmes ziņā. Apdzīvotās vietas savstarpēji ir vāji savienotas, kas apgrūtina pilsētu sadarbības tīklu, urbanizētu teritoriju un lauku partnerības attiecību izveidi. Nozaru attīstības skatījumā dabas teritorijas netiek pietiekami akcentētas kā vērtību kompleksi un attīstības resursi. Valstī dominējošais dabas aizsardzības princips ietver īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidi un saglabāšanu, nosakot dažāda veida ierobežojumus saimnieciskai darbībai. Valsts attīstībai ir svarīgi paaugstināt nozīmīgāko valsts attīstības centru kritisko resursu masu un veicināt to starptautisko konkurētspēju, kā arī vērtību apvienojumā veicināt visu pārējo apdzīvoto vietu attīstību un sadarbību.

Būtisks izaicinājums ir izmantot Latvijas telpiskās attīstības resursus valsts līdzsvarotai, teritoriālai, kā arī atbildības sadalījumā visu Latviju aptverošai un funkcionāli diferencētai valsts reģionālajai attīstībai. Mērķtiecīgai valsts attīstībai nepieciešams noteikt stratēģiski nozīmīgās valsts telpiskās struktūras sastāvdaļas, paredzēt to lomu un izmantošanu kā reģionālās/telpiskās attīstības līdzekļus.

Jautājumi diskusijai

1. Joprojām valstī nav definētas valsts, starpnozaru telpiskās attīstības atbildības tēmas, darbības jomas un vietas, kuru uzturēšana un attīstības nodrošināšana ir vienīgi nacionāla līmeņa uzdevums un kuru izpilde nav nododama zemāka līmeņa pārvaldes/pašpārvaldes institūcijām (plānošanas reģioniem).
Kuru valsts nozīmes Latvijas teritorijas daļu (telpas) un stratēģiski nozīmīgo objektu attīstība definējama telpiskās attīstības perspektīvā?
2. Latvijā ir palielinājusies to jautājumu aktualitāte, kas saistīti ar reģionālo attīstību, ko nosaka augošas atšķirības starp dažādām valsts teritorijām. Reģionālā politika valstī vēl joprojām ir pārmaiņu procesā, un Latvijas telpiskās attīstības perspektīvā definējamās nostādnes un telpiskie objekti var sniegt ieguldījumu, kalpojot par instrumentiem ilgtermiņa Latvijas reģionālās politikas definēšanai un īstenošanai. **Kuras teritorijas un vietas ir specifiski svarīgas reģionālās attīstības mērķu sasniegšanai?**
3. Laikā līdz 2030. gadam Latvija pārdzīvos lielas, ar globāliem procesiem saistītas pārmaiņas, tai skaitā ekosistēmas izmaiņas un bioloģiskās daudzveidības mazināšanos. Uz šo izmaiņu radītajiem izaicinājumiem jāreaģē nekavējoties. **Kādā veidā celt sabiedrisko un institucionālo izpratni par dabas kapitālu kā izšķirošu dzīves kvalitātes sastāvdaļu? Kādi ir potenciālie ieguvumi un zaudējumi, ja par konkurētspējas pamatu izvēlamies Latvijas dabas bagātības (tai skaitā mežus, zemi, piekrasti, ainavu)?**
4. Latvijas dabas kapitāls – tīrā vide un plaša bioloģiskā daudzveidība – ir pienācīgi augstu jānovērtē un ilgtspējīgi jāapsaimnieko. Arvien mazāk pieejami kļūst dabas sniegtie „ekosistēmu pakalpojumi”, pie kuriem pieder ūdens, gaisa aprites un klimata regulēšana, augsnes auglības saglabāšana, barības vielu cikls, kā arī spēja mazināt dabas katastrofu sekas. **Kādas ir iespējas Latvijai veidot savu zīmolu kā ekoloģiskai, uz vides aizsardzības līderību orientētai valstij?**

Plašāka informācija www.latvija2030.lv